

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สู่มาตรฐานสากล

พระอนันต์ ตโมนุโท (พิศาล ไพโรจน์)¹

1. บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นสาขาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปัจจุบันมีการบริหารงานโดยพระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแพร่หลายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย นับว่าได้สนองพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 พระองค์ผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ แต่การบริหารงานที่สำคัญของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ก็คือการบริหารงานวิชาการ เพราะปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนเต็มตัวแล้วตั้งนั้น การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาทุกแห่งในประเทศไทย จะต้องสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาแบบใหม่ๆ (New Educational Innovation) ขึ้นมารองรับความเป็นสากลของอุตสาหกรรมแห่งนี้ หากผู้บริหารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาแห่งใด สามารถบริหารวิชาการได้ประสบความสำเร็จ ย่อมเป็นกุสโลบายอันชาญฉลาดของผู้บริหารโรงเรียนแห่งนั้น และเป็นการพัฒนาการศึกษาให้มีความมั่นคงถาวร (Sustain) เจริญรุดหน้าไปสู่ความเป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศได้อย่างเต็มภาคภูมิก้าวเข้าสู่มาตรฐานสากลต่อไป

2. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

ก่อนอื่น ผู้เขียนขออนุญาตศัพท์ของการบริหารและการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจในเบื้องต้น ดังนี้

การบริหารที่มีประสิทธิภาพ คือ การบริหารที่มีผู้บริหารเพียงคนเดียวในองค์กร (Division of Labor) มีการกำหนดมาตรฐานทำงานที่ชัดเจน (Standardization) มีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงาน (Delegation of Authority and Responsibility) มีการแบ่งฝ่ายงานและบุคลากรผู้รับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงาน (Division of Labor) มีการกำหนดมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน (Span of Control) มีการมอบหมายการควบคุมดูแลที่เหมาะสม (Stability) เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในองค์กรได้ (Flexibility) สามารถทำให้คนในองค์กรเกิดความรู้สึกรับประกันและปลอดภัย (Security) มีการยอมรับนโยบายส่วนบุคคลที่มีความสามารถ (Personnel Policy) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งส่วนบุคคลและองค์กร (Evaluation) (แหล่งที่มา ออนไลน์ วันที่ 18 มกราคม 2560)

การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการทางด้านวิชาการภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ การพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษา และการหลักสูตรท้องถิ่นการวางแผนด้านการวิชาการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ การนเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษา (ออนไลน์ วันที่ 16 มกราคม 2560)

กระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมีบรรยากาศและวัฒนธรรมการปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนมิตร ผนึกกำลังสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ มีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา สร้างโอกาสและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้บริการทางการศึกษาได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย จัดบูรณาการ กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนที่ยืดหยุ่น เน้นการบูรณาการการเรียนรู้และดำรงชีวิต จัดระบบการประกันคุณภาพ เพิ่มระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น เป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เงื่อนไขความสำเร็จ หมายถึง วิธีการและสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ คุณลักษณะของนักเรียน กระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน การเรียนรู้และการพัฒนา งบประมาณและทรัพยากร คุณลักษณะของนักเรียน หมายถึง นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่รู้เรียนเป็น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ นักเรียนมีทักษะ ในการดำรงชีวิต มีคุณธรรม มั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก มีความเป็นไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น 19 มกราคม 2560

3. บริหารงานวิชาการได้ดีต้องมีบูรณาการวิถีเสริมส่ง

เมื่อท่านผู้อ่านได้ทราบความหมายของการบริหารที่มีประสิทธิภาพและการบริหารวิชาการการพัฒนา หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ คุณลักษณะที่พึง ประสงค์และทักษะการดำรงชีวิตได้ตามศักยภาพ การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้มีทักษะวิชาชีพ สวา มารถจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แต่การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถสร้าง นวัตกรรมทางการศึกษาได้นอกจากจะต้องเข้าใจหลักการบริหารให้มีประสิทธิภาพแล้ว การจัดการเรียนการสอนที่ จะทำให้งานวิชาการเป็นเลิศได้นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าต้องอาศัยอุดมการณ์ความเป็นครู 3 ประการ คือต้องยึด มั่นตามหลักธรรมที่เป็นคติพจน์ของคณะครุศาสตร์ ได้แก่หลักธรรมในปาปณิกธรรม ที่ว่า “จักขุมา วิจฺจโร และ นิสสยสัมปັນโน” (ตาดี,จัดเจนธุรกิจ,พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย)(อง.ตัก. 20/459/146.) และควรมีหลักพุทธ ธรรมที่สำคัญมากๆ คือ หลักไตรสิกขา และ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม คือวิธีการสร้างนักเรียนให้ เป็นคนดีและเก่ง ดัง รายละเอียดต่อไปนี้

2.1 หลักไตรสิกขา

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายเกี่ยวกับหลักไตรสิกขาไว้หลายแห่ง ดังนี้

“สิกขา 3 หรือ ไตรสิกขา (ข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือฝึกหัดอบรม ภาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือพระ นิพพาน (Sikkhà: the Threefold Learning; the Threefold Training)

1. อธิศีลสิกขา สิกขาคือศีลอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง (Adhisāla-sikkhà: training in higher morality)
2. อธิจิตตสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่น สมาธิอย่างสูง (Adhicitta-sikkhà: training in higher mentality)

3. อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง (Adhipaṇḍā-sikkhā: training in higher wisdom) เรียกก่ายๆ ว่า ศีล สมาธิปัญญา (morality, concentration and wisdom) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559, หน้า 104)

“สาระของไตรสิกขา เริ่มด้วย อธิศีล อันแสดงตัวออกมา ไม่เฉพาะที่การปฏิบัติของบุคคลเท่านั้น แต่ส่องถึงหรือเรียกร่องภารกิจที่มนุษย์จะต้องจัดทำในระดับชุมชนและสังคมด้วย กล่าวคือ การจัดวางระบบแบบแผน จัดตั้งสถาบันและกิจการต่างๆ จัดแจงกิจกรรมและดำเนินวิธีการต่างๆ โดยมีวินัยเป็นฐานของระบบที่เชื่อมโยงเข้าสู่ศีล เพื่อให้สาระของไตรสิกขาเป็นไปในหมู่มนุษย์ หรือทำให้มนุษย์ดำรงอยู่ในสาระของไตรสิกขา

ถ้าพูดอย่างเคร่งครัดแยกกันให้ชัด การจัดตั้งวางระบบที่เรียกว่า “วินัย” นี้ เป็นการจัดเตรียมการที่จะทำ ให้คนมีศีล หรือเป็นเครื่องมือฝึกคนให้มีศีล เมื่อมองในแง่ของการศึกษาหรือ

การฝึกคน วินัยนั้นก็พ่วงมากับศีล เป็นฐานของศีล เมื่อพูดคลุมๆ ก็เลยเรียกรวมๆ ไปในศีลด้วย

อธิจิตต์ หรือ สมาธิ ว่าโดยระดับสูงสุดหรือเต็มรูป ก็ได้แก่สมถวิธิ หรือวิธิบำเพ็ญกรรมฐาน (ฝ่ายสมถะ) แบบต่างๆ ซึ่งมากอาจารย์ มากสำนักปฏิบัติ ได้เพียรจัดเพียรกำหนดกันขึ้น และวิวัฒนาการเรื่อยมาประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนา แต่เมื่อมองอย่างกว้างๆ ให้คลุมไปทุกระดับ ก็ยอมกินความถึงวิธีการและอุปกรณ์ทั้งหลาย ที่จะช่วยชักจูงจิตใจของคนให้สงบ ให้มีจิตใจยึดมั่นและมั่นคงในคุณธรรม เร้าใจให้ฝึกฝน และมีวิริยะอุตสาหะในการ สร้างความดีงามยิ่งขึ้นไป

มองกว้างออกไป เหมือนมองศีลคลุมถึงวินัย อธิจิตตสิกขาก็คลุมไปถึงการจัดระบบกัลยาณมิตร และ จัดสรร สัปายะ ทั้ง 7 ประการ รวมทั้งอุบายวิธิต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของคน ให้คนพร้อมที่จะก้าวไปในทางของการเจริญสมาธิ และที่จะพัฒนาจิตใจยิ่งขึ้นไป เช่น การมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอันสงบร่มรื่น ชักจูง ความคิดในทางที่ดีงาม การสร้างบรรยากาศในสถานที่อยู่อาศัย ในที่ทำงาน สถานประกอบอาชีพ เป็นต้น ให้สดชื่น แจ่มใส ประกอบด้วยเมตตา กรุณา ชวนให้อยากทำแต่ความดี และทำให้มีคุณภาพจิตประณีตยิ่งขึ้น

อธิปัญญา ว่าโดยรูปศัพท์ที่เคร่งครัด ก็คือ วิปัสสนาภาวนา ซึ่งมีวิวัฒนาการในด้านวิธิฝึกปฏิบัติจนเป็น แบบแผนทำนองเดียวกับสมถวิธิ แต่เมื่อมองให้กว้างตามสาระและความมุ่งหมาย เรื่องของปัญญา ก็ได้แก่กิจการ ฝึกปรือพัฒนาความรู้ความคิด ซึ่งเรียกกันว่าการศึกษาเล่าเรียนทั้งหมด ที่อาศัยกัลยาณมิตร โดยเฉพาะครูอาจารย์ มาช่วยถ่ายทอดสุดตะ (ความรู้แบบบริบถถ่ายทอด หรือแบบเล่าเรียนสดับฟัง) และความชัดเจนในศิลปวิทยาต่างๆ เริ่ม แต่วิชาชีพ (เรื่องระดับศีล) เป็นต้นไป

แต่การที่จะเป็น อธิปัญญา ได้นั้น เพียงความรู้ความชัดเจนในวิชาชีพและวิทยาการต่างๆ หาเพียงพอไม่ ผู้สอนพึงเป็นกัลยาณมิตร ที่สามารถสร้างศรัทธา และสามารถชี้แนะให้ผู้เรียนเป็นคนรู้จักคิดเองได้ อย่างน้อยทำให้ เขามีความเห็นชอบตามคลองธรรม และถ้าสามารถทำได้ยิ่งกว่านั้น ก็ให้เขารู้จักมองโลกและชีวิตอย่างรู้เท่าทัน ความจริง ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา สามารถทำประโยชน์แก่ผู้อื่น พร้อมกับที่ตนเองมีจิตใจเป็นสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 25567, หน้า 546-548)

2.2 ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ศ.ดร. ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้สรุปผลการวิจัยคนไทยไว้ว่า คนไทยที่มี พฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั้น มีลักษณะทางจิตที่สำคัญ 8 ประการ คือ

1. การเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าที่จะเห็นแก่ส่วนตัวหรือพวกพ้อง (เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง)

2. การเป็นคนที่สามารถคาดการณ์ไกล และรู้จักบังคับตนเองได้ (มุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง)
3. เป็นผู้ที่เชื่อว่า ทำดีได้ดี (ความเชื่ออำนาจในคน)
4. มีความวิริยะอุตสาหะ ฝ่าฟันอุปสรรค จนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง)
5. มีความพอใจและเห็นความสำคัญของความดีงาม เห็นโทษของความชั่วร้ายต่างๆ (ทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยม ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น และสถานการณ์ที่จะกระทำนั้น)
6. ความเฉลียวฉลาด สามารถเข้าใจและคิดในระดับนามธรรม
7. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีประการณ์ทางสังคมสูง
8. มีสุขภาพจิตดี มีความวิตกกังวลน้อย หรือปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2544), หน้า 124)

จากการนำพุทธธรรมและทฤษฎีที่มีผลเป็นที่ประจักษ์ชัดมาแสดงไว้แล้วนี้ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่จะเก่งเรื่องงานวิชาการได้นั้น ในความเห็นของผู้เขียน ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะประการเหล่านี้คือ

ประการที่แรก คือผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา, ต้องเข้าใจความหมายของ ปาปณิกธรรม 3 ที่ผู้เขียนยกมากล่าวไว้ข้างต้นว่า จักขุมา วิธูโร และ นิสสยสัมปันโน ในหลักธรรมนี้ ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้อธิบายไว้ว่า

ปาปณิกธรรม 3 (ปาปณิกังคะ: หลักพ่อค้า, องค์คุณของพ่อค้า Pāpañikadhamma: qualities of a successful shopkeeper or businessman)

1. จักขุมา ตาดี (รู้จักสินค้า ดูของเป็น สามารถคำนวณราคา กะทุนแก๊งกำไรแม่นยำ Cakkhumā: shrewd)
2. วิธูโร จัดเจนธุรกิจ (รู้แหล่งซื้อแหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า Vidhāro: capable of administering Business)
3. นิสสยสัมปันโน พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย (เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย Nissayasampanno: having a good credit rating) (พระพรหมคุณาภรณ์ 6 ป.อ. ปยุตโต7, 25467, หน้า 97 – 98)

ในความเป็นจริง หลักการบริหารงานวิชาการหรือให้เข้าใจง่ายๆ คือการจัดการเรียนการสอน ถือว่าเป็น การขายหรือการตลาด (Marketing) ที่ผู้ลงทุนคือผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกคน เอาความรู้ (Knowkedge) ประสบการณ์ (Experiences) ความพากเพียรพยายามหรือความทุ่มเท (Effort) มาบูรณาการ (Integration) หรือผสมผสานเข้ากับหลักธรรม เป็นต้นว่า หลักไตรสิกขา ทฤษฎีตันไม้จริยธรรม และหลักธรรมของความเป็นครูที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงหลักปาปณิกธรรม 3 ได้อย่างพอดี แต่ไม่ได้มุ่งไปที่ผลกำไร มุ่งให้นักเรียนเป็นคนดีและคนเก่ง ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่มีผู้นิยมอัญเชิญมาเป็นข้อเตือนใจตามที่สาธิตไว้ทุกๆ ไปว่า

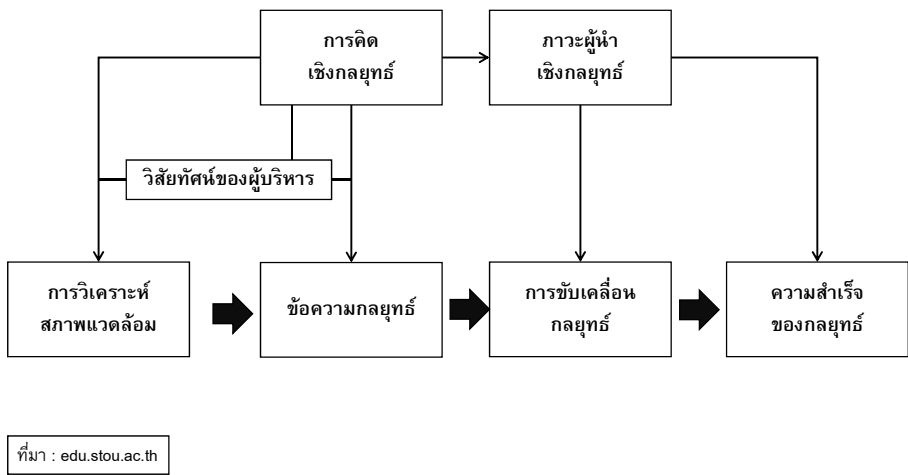
“ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดี และคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมดการทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีปกครองบ้านเมือง

และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้” (พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี 11 ธันวาคม 2512)

ประการที่สองคือ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ต้องมีความแม่นยำในการบริหารองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ (Effectively Administration/Management) สามารถกำหนดมาตรฐานในการทำงานของ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในบังคับบัญชาได้อย่างชัดเจน (Span of Control) ทำให้เกิดเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) สามารถควบคุมการทำงานโดยการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงาน (Delegation of Authority and Responsibility) มีการมอบหมายงานและการควบคุมดูแลอย่างเหมาะสม (Stability) เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ หรือนวัตกรรม 6Innovation 7 ขึ้นมา สร้างบรรยากาศการทำงานให้เกิดความอบอุ่นและปลอดภัย ในที่สุดสามารถตรวจสอบประเมินผล (Evaluation) ได้ทั้งส่วนตัวและองค์กร

ประการที่สาม ต้องมีกลยุทธ์ (Strategy) การบริหารงานที่เกิดจากการบูรณาการพุทธวิธี (Buddhist Integration) ซึ่งก่อนจะไปถึงประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนขอแนะนำหลักการวางกลยุทธ์ที่น่าสนใจ นั่นคือ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลยุทธ์ (ที่มา : edu.stou.ac.th) ดังแสดงในภาพที่ 1 ข้างล่าง

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลยุทธ์

ภาพประกอบที่ 1 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลยุทธ์

จากภาพนี้ ท่านผู้อ่านจะมองเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ถ้ามีหลักปาปณิกรรมข้อ จักขุมา ที่สามารถแปลว่า มีวิสัยทัศน์ ก็ได้ มององค์กรของตนเองให้ออก วางหลักการจัดการเรียนการสอนให้เป็นอย่างดีเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้วยโยนิโสมนสิการ (ทำในใจโดยแยบคาย, รู้จักคิดพิจารณาหาเหตุผลโดยถูกวิธี Yonisomanasikàra: analytical reflection; wise attention) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), หน้า 138) จากนั้นจึงเขียนสิ่งที่วิเคราะห์ออกมาเป็นข้อความกลยุทธ์ เรียกได้ว่า มีการคิดเชิงกลยุทธ์ จากนั้นก็นำหลักการสามสี่ประการที่กล่าวมาในข้อ 2 ได้แก่ การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการ หลักไตรสิกขา หลักการของครูคือปาปณิกรรมที่เหลืออีก 2 ประการ และทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม

มาบูรณาการเข้าด้วยกัน แสดงให้เห็นถึงการผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาท่านนี้ว่าเป็นผู้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) ย่อมสามารถขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการด้วยการทำความเข้าใจกับหลักไตรสิกขาให้เดินหน้าไปอย่างเป็นระบบ โรงเรียนก็จะสามารถผลิตนักเรียนที่เป็นคนดี (มีศีลมีสมาธิ=ดีและมีสุข) และเป็นคนเก่ง (มีปัญญา) เด็กที่จบการศึกษาไปจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาแห่งนี้มีความรู้ขั้นเก่ง (ปัญญา) มีพฤติกรรมดี (ศีล) มีสุข (มีสมาธิ) เรียกว่าทั้งดีทั้งเก่ง เป็นที่ต้องการของสังคมโลกปัจจุบัน ประเด็นนี้เอง ที่ผู้เขียนกล่าวมาแต่ต้นว่าเป็น นวัตกรรมทางการศึกษา เพราะถ้าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสามารถผลิตนักเรียนระดับนี้ออกมาได้จำนวนมาก ก็เท่ากับเป็นการ ส่งเสริมคนดี ให้คนดีปกครองบ้านเมือง ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชการที่ 9 ที่ทรงเสด็จสู่สวรรคาลัย และในทางพระพุทธศาสนาเป็นธรรมบูชาหรือปฏิบัติบูชา (บูชาด้วยการปฏิบัติตาม) (อง.ทศ. 20/401/117) นับได้ว่าเป็นการน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแต่พระองค์ท่านอย่างดีที่สุด

4. พุทธบูรณาการเพื่อให้การบริหารงานสู่มาตรฐานสากล

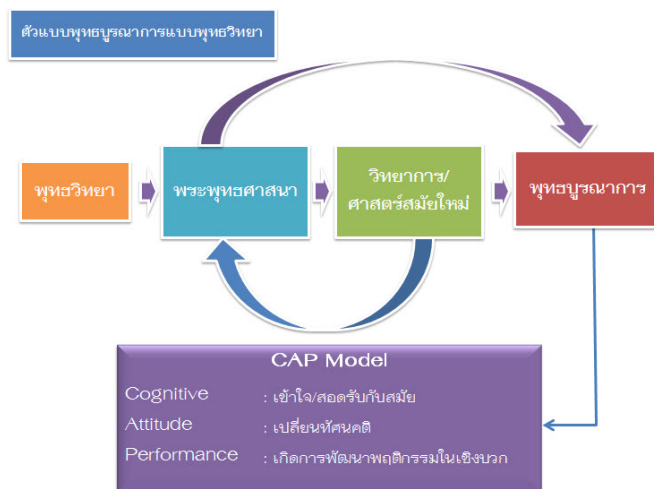
คำว่า “บูรณาการ” เป็นศัพท์บัญญัติทางการศึกษา เดิมใช้คำว่า “บูรณาการรวมหน่วย” เป็นคำบัญญัติให้ตรงกับคำว่า “Integration” ในภาษาอังกฤษ หมายความว่า การรวมหน่วยที่แยกๆ กันเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน เช่น หลักสูตรแบบบูรณาการรวมหน่วย ปัจจุบันใช้เพียงคำว่า “บูรณาการ” หมายความว่า การประสานเนื้อหาหลักการ กิจกรรม การฝึก ฯลฯ เข้าเป็นหน่วยเดียวกัน เช่น การสอนภาษาแบบบูรณาการ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านทักษะต่างๆ ทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน ผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในวิชาเดียวกัน ไม่แยกออกจากกันเป็นหลายวิชาดังแต่ก่อน

ในขณะที่พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ.9) ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้คำนิยามคำว่า “บูรณาการ” (Integration) หมายถึง การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The whole) ถ้าศรัทธาในพระพุทธศาสนากับปัญญาในทางวิทยาศาสตร์เป็นไปในทางเดียวกันคือ ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันก็จะก่อให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ องค์รวมนี้แหละคือบูรณาการ เนื่องจากคำว่า “วิทยาศาสตร์” ครอบคลุมไปถึงศาสตร์สมัยใหม่ ที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์สร้างระบบความรู้ขึ้นมา เช่น คุรุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เราจึงสามารถบูรณาการพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ด้วย” (พระธรรมโกศาจารย์, ศ.ดร. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2555, หน้า 49) ถึงกระนั้น ท่านได้พยายามที่จะแยกแยะประเด็นที่เป็นปัญหาระหว่างการบูรณาการกับการเปรียบเทียบว่า “การศึกษาแบบบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ไม่ใช่การเปรียบเทียบ เพราะการศึกษาเปรียบเทียบเป็นเพียงวางสิ่งที่เราศึกษาไว้คู่ขนาดโดยที่ไม่มีวันบรรจบกัน เช่น เราศึกษาศาสนาเปรียบเทียบโดยไม่คิดรวมศาสนาที่เราศึกษาเข้าด้วยกันแต่อย่างใด แต่การศึกษาแบบบูรณาการเป็นการนำสิ่งที่เราศึกษามาปรับแต่งผสมผสานกันจนก่อให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ ในการ บูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ จึงต้องมีการปรับองค์ความรู้ทั้งสองสายให้เชื่อมโยงเข้าหากัน

พุทธบูรณาการ ผู้เขียนได้อ่านพบบทความของท่าน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส รศ.ดร. ที่ว่าด้วยเรื่องดังกล่าว ดังนี้

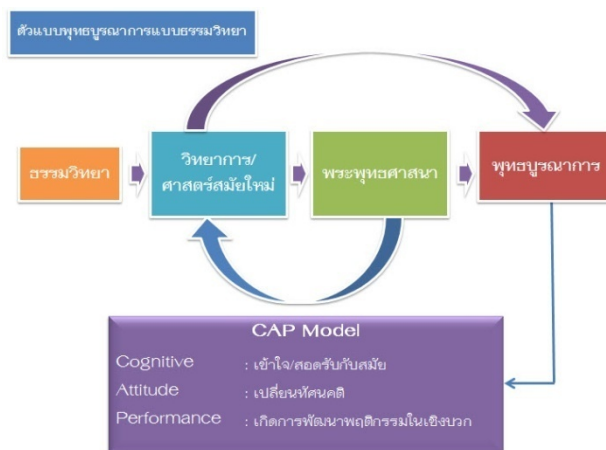
วิธีที่ 1 พุทธวิทยา (Buddhology/ Buddhist Studies) หมายถึง การปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา คือ ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้ง และนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริมพระพุทธศาสนา วิธีนี้ใช้องค์ความรู้ใน

ศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายสนับสนุนพระพุทธศาสนาให้ดูทันสมัย และมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้ง่าย ขึ้น ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร., หน้า 4) ได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 ตัวแบบพุทธบูรณาการแบบพุทธวิทยา

วิธีที่ 2 ธรรมวิทยา (Dhammology/Applied Studies) หมายถึง การปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ คือ ใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้ง และนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งนี้ เพราะศาสตร์สมัยใหม่มุ่งแสวงหาความจริงโดยไม่สนใจเรื่องศีลธรรม การนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมให้กับศาสตร์เหล่านั้น ย่อมจะช่วยให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ ศึกษาได้จากแผนภูมิ (อ่างแล้ว, หน้า 5.) ข้างล่างนี้

ภาพประกอบที่ 3 ตัวแบบพุทธบูรณาการแบบธรรมวิทยา

เมื่อนำตัวแบบพุทธบูรณาการมาแสดงไว้ทั้งสองแบบแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า การนำเอาหลักการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพกับการบริหารงานวิชาการเป็นตัวตั้ง (ศาสตร์สมัยใหม่) จากนั้นจึงนำหลักไตรสิกขาหลักปาปณิกกรรม 3 และทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ มาอธิบายขยายความหรือเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ ก็จะทำให้เกิดความคล้อยตามหลักปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลยุทธ์ นั่นก็คือตัวแบบพุทธบูรณาการแบบธรรมวิทยา/ธัมโมโลยี (Dhammology/Applied Studies) ได้บังเกิดขึ้นแล้ว ส่วนนวัตกรรมทางการศึกษาก็คือ นักเรียนที่ทั้งเป็นทั้ง คนดีและคนเก่ง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 3

5. บทสรุป บริหารงานวิชาการด้วยตัวแบบธรรมวิทยาไปสู่มาตรฐานสากล

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในความเห็นของผู้เขียน หากมีจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 โดยน้อมนำพระบรมราโชวาทเรื่องคนดีมาเป็นนโยบายหลักในการผลิตนักเรียนที่ทั้งเป็นทั้ง คนดีและคนเก่ง ขึ้นมาเป็น นวัตกรรมทางการศึกษา ด้วยการมีความคิดเชิงกลยุทธ์ คือเข้าใจศาสตร์สมัยใหม่ เป็นต้นว่าการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการ จากนั้นนำหลักพุทธธรรมและทฤษฎีที่สามารถส่งเสริมสนับสนุน ศาสตร์สมัยใหม่เข้าไปเพิ่มเติมจนเกิดเป็นบูรณาการพุทธวิธีที่เรียกว่า ธรรมวิทยา อย่างสมบูรณ์แบบ การบริหารงานวิชาการที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่เมื่อถูกบูรณาการด้วยพุทธธรรมอย่างเต็มที่ ย่อมอำนวยผลให้สามารถ สร้าง ประชากรหรือพลเมือง (Citizen) ที่เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ขึ้นมาจำนวนมากย่อมทำให้ประเทศไทย เป็น ดินแดนที่มีประชากรซึ่งมีคุณภาพทางการศึกษาเป็นที่ยอมรับไม่เพียงแต่ในประชาคมอาเซียน (Asean Community) เท่านั้น ประชาคมโลกอื่นๆ ก็ต้องยอมรับเช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้บริหารโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สามารถบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่จนสามารถบริหารงานวิชาการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เกิดประสิทธิผลหรือนวัตกรรมทางการศึกษา ได้แก่ ผลิตนักเรียนเก่ง ดีมี สุขออกมา รับใช้ประเทศชาติ สอนองพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า “การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อน วุ่นวายได้” การบริหารงานวิชาการที่อาศัยบูรณาการพุทธวิธีซึ่งผู้เขียนเสนอความเห็นมานี้ ย่อมจะนำพาการศึกษา ของประเทศไทยไปสู่มาตรฐานสากลได้อย่างสมบูรณ์แบบและน่าภาคภูมิใจ และเหนือสิ่งอื่นใดนับได้ว่าเป็นการ สำคัญในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ด้วยธรรมบูชาหรือ ปฏิบัติบูชาที่พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่าพึงกระทำอย่างยิ่งด้วย

6. บรรณานุกรม

การบริหารที่มีประสิทธิภาพ. (2560).ออนไลน์.จาก<http://www.prosofthrmi.com/ArticleInfo>.

เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2560.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2555). *พุทธวิธีการบริหาร*.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *ธรรมบุญชีวิต*.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การ สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

7. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งเป็นทั้งแรงผลักดันให้ กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยทุกท่าน และขอขอบคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้ให้ โอกาสตีพิมพ์ผลงานวิจัยในครั้งนี้